

ЛІТОПИС ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ ЗА ДРАМАТИЧНИМИ ТВОРАМИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Леонід Криворучко,

заслужений діяч мистецтв України, завідувач відділу літератури з питань мистецтв Публічної бібліотеки імені Лесі Українки для дорослих міста Києва (м. Київ, Україна)

Ольга Романюк,

директорка Публічної бібліотеки імені Лесі Українки для дорослих міста Києва (м. Київ, Україна)

У статті проаналізовано досвід укладання бібліографії театральних вистав за драматичними творами Лесі Українки для популяризації творчості видатної української письменниці.

Ключові слова: публічні бібліотеки, бібліографія, драматургічна спадщина, Леся Українка

The article analyzes the experience of compiling a bibliography of theatrical performances based on dramatic works by Lesya Ukrainka to popularize the work of a prominent Ukrainian writer.

Key words: public libraries, bibliography, dramatic heritage, Lesya Ukrainka

Драматургічна спадщина Лесі Українки - це скарб української культури. Вона охопила, за влучним визначенням сучасного дослідника, «чи не весь епос світового буття» і надала українській сцені новий вимір, поставивши перед театром складні завдання, яких він досі не знав. Тому зовсім не випадково драматургічна творчість Лесі Українки знайшла захоплений відгук у реформатора українського театру Леся Курбаса, про якого Павло Тичина писав: «...і весь час немовби дивляться на мене очі, очі, в яких про оновлення драми думок таїлися незмірені глибини».

До «незмірених глибин» драматургії Лесі Українки протягом останнього століття зверталися видатні українські режисери, актори, сценографи, а також майстри світового театру.

Відділ літератури з питань мистецтв Публічної бібліотеки імені Лесі Українки постійно відслідковує історію сценічного втілення драм Лесі Українки. Ця історія, що триває вже 121 рік, розпочалася виставою «Блакитна троянда», зіграною трупю Марка Кропивницького в 1899 році. І ми спробували її бібліографічно осягнути.

Бібліотека має досвід з укладання та видання таких покажчиків. Високу оцінку фахівців отримали видані раніше бібліотекою бібліографічні покажчики «Книжкова колекція Сержа Лифаря» і «Український художній авангард».

Бібліотекою підготовлено та видано у 2017 році завдяки фінансуванню за міською програмою «Київ інформаційний» на 2016-2018 рр. бібліографічний довідник, присвячений життю та творчості Леся Курбаса. Цей довідник подає вичерпну бібліографію публікацій творчої спадщини Леся Курбаса і матеріалів про його театральну та кінорежисерську, акторську, педагогічну і літературну діяльність на сторінках книжкових видань та газетно-журнальної періодики більше ніж за 100 років, починаючи з 1906 р. (рік першої літературної публікації Леся Курбаса у «Літературно-науковому віснику», що видавав І. Я. Франко) і включно по 2011 р.

Бібліографічний довідник «Леся Курбас», на нашу думку, є важливим кроком на шляху створення курбасівської енциклопедії.

У період підготовки до відзначення 150-річного ювілею Лесі Українки, проведена велика робота по укладенню літопису вистав, створених за драматургією Лесі Українки на українській та світовій драматичній, оперній і балетній сцені від першої постановки до останніх прем'єр сьогодення.

До цього видання, що за своїм змістом та типом є бібліографічним довідником, включено також бібліографію джерел про вистави, присвячені Лесі Українці.

На титульній сторінці довідника ми зазначили, що це видання присвячується світлій пам'яті Людмили Іванівни Ковальчук, яка п'ятдесят два роки очолювала Публічну бібліотеку імені Лесі Українки і так багато зробила для популяризації творчої спадщини геніальної поетеси. В усі періоди 75-літньої історії бібліотеки колективом під її керівництвом приділялася велика увага збору джерел про життя і творчість Лесі Українки та поширенню її творчості серед широкого кола користувачів.

Бібліотека була однією з перших в Україні, яка створила електронну пошукову систему до фондів бібліотеки та надала доступ до неї через Інтернет цілодобово. Сьогодні при пошуку в електронному каталозі бібліотеки лише за персоналією «Леся Українка» система видає понад 1000 записів джерел.

У 2011 році бібліотекою підготовлено та видано бібліографічний покажчик «Ні, я жива, я буду вічно жити...», у

2016 році - веббіографічний анований список літератури «Правдива іскра Прометея». На сайті бібліотеки створено розділ Дорога до Лесі, де серед блоків інформації, присвячених творчій спадщині Лесі Українки, розміщено електронний ресурс Творча спадщина Лесі Українки – оцифроване 12-ти томне видання творчого доробку Лесі Українки (видавництво «Наукова думка»), твори перших 8 томів якого оцифровано фахівцями бібліотеки, а твори з 9 по 12 томи цього видання, інші твори, фольклорні записи, листи Лесі Українки, а також статті про Лесю Українку та колекцію фотографій оцифровано Миколою Жарких, який є автором веб-проекту «Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки».

Бібліотека сьогодні приділяє багато уваги популяризації творів української та світової драматургії через театральне мистецтво, таким чином сприяючи розвитку глядацької та читацької культури. У 2017 році бібліотекою у тісній співпраці з Київським національним університетом театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого та Театральною майстернею Миколи Рушковського започатковано проєкт «Бібліотека+Театр». Щороку відбувається понад 70 вистав, які відвідують понад 2 тис. осіб. У 2018 р. проєкт відзначено престижною премією «Київська пектораль», що присуджується Національною Спілкою театральних діячів.

Тож довідник «Леся Українка на театральній сцені» є закономірним результатом діяльності бібліотеки у напрямку популяризації мистецтва, відображення засобами театального мистецтва творчої спадщини видатної поетеси і драматурга, ім'я якої вона з гордістю носить уже понад 75 років.

Видання складається з п'яти розділів і подає також бібліографію театрознавчих, літературознавчих і філологічних розвідок драматургічної поетики Лесі Українки.

Містить велику кількість рідкісних фотографій сцен з вистав, ескізів костюмів і макетів до вистав видатних сценографів.

В окремий розділ виділено тему «Образи Лесі Українки у сценографії». Цю бібліографію подано за персоналіями художників, які працювали над створенням вистав.

Перші чотири розділи побудовано за хронологією вистав і публікацій про них.

У другому розділі «Літопис вистав» подається рік прем'єри, назва театру або театальної трупи, режисер-постановник та художник спектаклю. У п'ятому розділі персоналії художників

фіксуються за алфавітним порядком, а бібліографію про творчість кожного з сценографів побудовано за хронологією публікацій.

Наприкінці довідника розміщено іменний покажчик.

Таким чином, зміст довідника виглядає так:

1. ЛЕСЯ УКРАЇНКА — ДРАМАТУРГ

1.1. Театрознавчі, літературознавчі та філологічні розвідки драматургічної поетики Лесі Українки

Книжкові видання

Публікації у книжкових виданнях і часописах

1.2. Дослідження окремих драм Лесі Українки

2. ЛІТОПИС ВИСТАВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДРАМАТУРГІЄЮ

ЛЕСІ УКРАЇНКИ НА УКРАЇНСЬКІЙ І СВІТОВІЙ СЦЕНІ

3. ВИСТАВИ ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ

4. ДРАМАТУРГІЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ НА ОПЕРНІЙ ТА БАЛЕТНІЙ СЦЕНІ

5. ОБРАЗИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ У СЦЕНОГРАФІЇ

6. ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Театр Лесі Українки – це цілий всесвіт театральних колективів, вистав, режисерів, акторів, сценографів, композиторів. Нам хотілося, щоб довідник був не тільки інформаційно насиченим, а й візуально цікавим, адже над сценічним втіленням драматургії Лесі Українки працювали видатні художники: Анатоль Петрицький, Василь Єрмілов, Моріц Уманський, Євген Лисик, Данило Лідер.

Новаторська філософська драматургія Лесі Українки чекає на нове концептуальне осмислення та новітні втілення сучасних митців. До творчості Лесі Українки й надалі звертатимуться режисери, актори, сценографи, мистецтвознавці, які будуть зацікавлені історією сценічного втілення «Лісової пісні», «У пуці», «Кассандри», «Камінного господаря».

Сподіваємося, що підготовлене бібліотекою видання з джерелознавства допоможе їм у творчих пошуках.

Верстка та типографський друк довідника здійснено на благодійних засадах Державним спеціалізованим видавництвом «Мистецтво», директор якого пан Сергій Поночевний запропонував бібліотеці допомогу у його виданні.

На нашу думку, довідник «Леся Українка на театральній сцені» буде корисним мистецтвознавцям, акторам, сценографам, завідувачам літературних частин театрів, викладачам і студентам мистецьких вузів, працівникам видавництв, редакцій, музеїв і бібліотек, усім, хто вивчає українську культуру.

Література

1. Леся Українка на театральній сцені: бібліографічний довідник: 1899-2020 / упоряд. Л. Криворучко; уклад. В. Шкарабан; Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва; Відділ мистецтв.– К. : Мистецтво, 2021. 143 с. : фотоіл., портр.

УДК 7:069

У МАЛЕНЬКІЙ ХАТИНЦІ, У ТИХІМ КУТОЧКУ» (Історія створення музею Лесі Українки у м. Новоград-Волинський)

Віра Мельник,

кандидатка історичних наук, доцентка кафедри українознавства Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (м. Львів, Україна)

Роман Мельник,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна)

«Найкращою шанєю для пам'яті Лесі Українки, цього втілення благородства, лагідності, добрості, а разом з тим незламної сили й мужності, буде те, коли її юні земляки з незламною надією в серці будуть так само напосідливо, як вона, працювати над собою, щоб стати гідними громадянами її укоханої України»
Ольга Косач-Кривинюк

У статті описано історію створення музею Лесі Українки у місті Новоград-Волинський. Наукову допомогу у відтворенні Лесиної домівки надавав Інститут літератури Національної академії наук України.

Ключові слова: літературний музей, Леся Українка, національна пам'ять.

The article describes the history of the Lesya Ukrainka Museum in Novohrad-Volynskiyi. The Institute of Literature of the National Academy of Sciences of Ukraine provided scientific assistance in the restoration of Lesina's home.

Key words: Literary Museum, Lesya Ukrainka, national memory.